

pertot on sona la nostra llengua fins a les Illes «seny: entendimiento» eiv (PzCabr), «seny' que cervell en venèn» graciota màxima menorquina (Camps Merc, *Folkl* 1, 321), i mall (*AlcM*), fins al Ross «lo seny i l'edat vénen pas al plegat» dita proverbial, fins al cap dels Pirineus centrals, s'usa p ex en el nom de la darrera molar *kiál del sép* Tor de V. Ferrera, sinó que a la resta de l'Alt Pallars hi usen la forma arcaica *k del séu* (Àreu, 1932-3 etc.), «seny seso, por juicio, cordura, prudencia o madurez; sentido, entendimiento o razón», Escrig 1851 (Sanelo, 126v2, II, 49v2), i no sols en els clàssics de València sinó també en els segles moderns o decadents, dels quals és ja Beltran: «Oh Jesús, fes que en los cels mos senys te glorifiquen» (1515) No cal dir que igualment està en ús literari (*Seny i Amor* --- AveHí Artís, c. 1930).

En llengua d'oc, a penes cal dir que el mot *sen* és tan antic com la llengua, i que a l'E. Mj. té accs ben semblants a les nostres Allà, no sols hi hagué influència del cultisme llatí *sensus*, sinó que s'hi va arribar a una suma dels dos mots; que, fònicament, s'acostaven molt més que en català, però al principi encara estaven separats: encara a la fi del S. XIII, en el nostre Cerverí, es tracta només de SINN, com es veu per la distinció del cas subjecte i l'oblic, en un vers com «sens, cuyndia, ab *sen* natural, / fay vos --- cabal» (37/98, 16), i arribant fins i tot a l'expressió del sentit sensual: «ses vergonya estant gic orde monja / e a la grant orror que *sens* la ponja», id. (47 30).

La confusió ja havia començat en *Girari d Ross-i Ihon*, on *senz* en el sentit de «esprít» o «intelligéncia» sembla posat com a cas oblic (Appel, *Chrest.*, 1 483), però, encara que es tracta d'una obra arcaica, de princ. S XII, és de l'extrem N. del domini, més aviat francoprovençal que occitana i la -z (no -s) mostra que no és el mer cultisme *sensus*, sinó més aviat el seu homònim, com sigui que la -z postula un ètomon amb NN doble. Potser és com a resultat d'una ultracorreció d'això que, en *Jaufré*, rima *sen* amb *ren* (v 7752), encara que aquest tingui -n amovible (REM). En francès la confusió fou més ràpida i completa, si bé encara els textos més arcaics mostren distinció, veg les notes de Lausberg, *ASNSL* CLXX, 150-1, rectificat les conclusions de H. Bechtoldt, no tan útils com els seus copiosos materials, *RFgn* XLIX, 21-180.

Encara que el cast-port. ant *sen* fou un manlleu, en la zona Nord hi entrà amb tanta força que encara n'hi queden avui alguns rastres dialectals. ast. *sen* «lo que está a la dcha. o izq de un todo, cualquiera de los parajes que están alrededor de un cuerpo» (Vigón), «échalú a un: sen a una mesma mano, a una banda» (Rato); lleon NO. «*sen*: dirección, lado a este *sen*, al otro *sen*, al mismo *sen*» (Puebla de Lillo. Goy, *Susarón*, p 501). I com que en els Ss. XIII-XIV hi abunda molt, és probable que d'aquí, si bé sumant-se amb *sient(e)* de *sentir*, nasqués el cast SIENES 'polsos, temples' (DCEC/DECH). El camí fou des de Gascunya, a través del basc, on ha quedat *sen* «juicio», «carácter» a Biscaia i el Roncal, «instinto» a Guipúscoa També hi contribuiria el cat, car algun cop es troba

*seny* (*Sta Ma Egipcíaca*, 1442).

DERIV: *Assenyat*, encara que trigaren tant a recollir-lo els dicc («entenenat», Lab 1864-88, només com a ant, nota que li lleva Vogel trad. «gesetzt, verständig»), ja era medieval, per més que no en tinguem a mà sinó cites en la variant arcaica en -n-: «cor d'hom *assenat* és castell de secret», «quant és lo parlador orat, està l'escoltador *assenat*» en els Proverbis de Jafuda, S. XIV (90); «qui a Déu bo esmenta / que li don fills *assenats* e adrets / e quan los veu ésser folls e contrets / ---», Ausiàs XVI, 1a *Assenyadament*.

A l'E. Mj. també s'havia dit *senat*: «Ara me'n pux anar com a pec e com a moll—. L'altre, qui fo pus savi e pus *senat* que ell --- li dix ---», *Senescal d'Egip-te* (1, 244, *NCl* XLVIII, 158); «Més val malvolença de *senat* que benvolença de nic», *Màximes Morals* de fi S. XIV (*CoDoACA* XIII, 166); i ja en Cerverí *senat* adj. 'assenyat' (106.15) i en llengua d'oc en Peite Cardenal (Appel, *Cbrest*, 111 37-38 i 62, 69) per més que manqui en PSW i PDPF.

*Desassenyat* [DOrt]; *desassenyadament* *Forasenyat* Abans s'havia dit *de(s)senat*, *VidesR*, 65r1, n. 11 (on tradueix *ll. insensate*); *desenyador*

1 Com en el cast. *seso* i port. *siso* (amb -s- sonora), que, com és sabut, són els únics prolongaments hereditaris del ll vg. SENSUS, N desapareguda del llatí vulgar i que fins en la pronúncia llatina antiga de la gent educada consistia en un matís nasal de la e, i no en un so consonàntic.

*Seny* 'entrecelles', castellanisme rar i intolerable.

SENYA, del ll SIGNA 'senyals', plural de SIGNUM □  
1ª doc: princ. S. XIV, *seny* 'senyal', *Hom*

Ja apareix en un text del *Consolat* (S. XIV?), per a les senyes dels pescadors, accident de la costa que prenen com a senyal o punt de referència per fixar la situació d'un punt de la mar: «Que algun --- pescador --- no gos metre nançes --- en la mar, de fons de 25 passes enjús, go és, axí con és del mur de la dreçana, en *senyes* de exaloc, tro al mur de sanct Daniel per aquelles matexes *senyes*» (ed Moliné, p 205) «Sí com als vents és donada la nau, / mentr' és debat als mariners vengut / —ladoncs la nau son camí ha tengut / per *senya* tal qual ans del contrast jau — / ne pren a mi, car mon enteniment / ha gran debat ab lo voler del cos, / determinar llur debat clar no gos. / proeje l temps, l'apetit vaig siguent», Ausiàs.<sup>1</sup>

Encara que cap dicc. no l'hagi registrada fins ara (manca Lab., *DAG*, *DFa*, *AlcM*), no hi ha res més conegut que aquesta acc. nàutica i piscatòria, en totes les costes de llengua catalana. Així ho explica Coromines en *Jardins de Sant Pol*: «Jo m'estava al forat de popa --- En mar! --- venia contra nosaltres una mola de peix --- Enraonant-se entre ells, fixaren el lloc on ens trobàvem per les *senyes* que prengueren de la costa L'operació és molt senzilla. S'entregarden dos punts de la costa a estribord de la barca, un de prop, p ex. "La Cabra", i un de lluny, com és ara "Grimola", i quan l'un cau exactament darrere l'altre, diuen